

Educația în contextul globalizării

-studiu de specialitate-

Prof. Chilaru Oana, C.N. „S. Odobleja Craiova

Educația interculturală și-a făcut apariția pe agenda politică a Europei odată cu școlarizarea copiilor imigranților din societățile vest-europene. S-a conștientizat atunci pentru prima dată că existența unor grupuri provenite dintr-un fond cultural diferit de cel al populației majoritare poate constitui o provocare. În acest prim stadiu al educației interculturale, diferența este percepută și tratată ca o țară. Urmează apoi stadiul în care copiii imigranților li se recunoaște dreptul de a beneficia de ore de studiu al propriilor limbi, culturi și religii, însă în afara procesului de școlarizare din sistemul de învățământ formal, și în afara oricărui dialog intercultural cu elevii majoritari. În cel de-al treilea stadiu, paradigma actuală a educației interculturale, diferența constituie o bogăție și se promovează dialogul intercultural între diferitele grupuri din societate.

Globalizarea și identitatea națională sunt realități ale lumii contemporane. Li rezistăm sau lăsăm să ne copleșească? A ne opune ar fi ca și cum am încerca să ne împotrivim procesului inexorabil. A admite să treacă peste noi tăvălugul dizolvant și uniformizant ar însemna să ne renegăm istoria și să ne trădăm menirea. Grea dilemă. Este clar că toți vrem să ne raportăm la binefacerile fenomenului, dar nu toți acceptăm să plătim cu renunțarea la fundamentele spirituale, întrucât piața globală și sistemul informațional mondial nu pot suplini pierderea identității. Prin globalizare nu înseamnă să renunțăm la spiritul identitar, la valorile perene, să ne uniformizăm. Fără identitate națională, n-am mai fi ce suntem și nici nu am mai ști ce suntem. Veacuri de credință, de sânge și de cântec ar fi șterse definitiv din memoria colectivă și din sufletul românesc. Iar viitorul nostru ar fi incert.

Pe bătrânul continent, pasul decisiv spre globalizare se va face prin edificarea Statelor Unite al Europei. Prețul care se cere plătit este demolarea statelor naționale. Clădirea unui suprastat în “lumea veche” nu se oprește numai la crearea unor instituții pentru guvernarea continentală, stabilirea unei Zile a Europei, consacrarea drapelului, stemei și imnului european, la adoptarea unei monede unice sau elaborarea unei constituții. Europa Unită tinde să își confecționeze și o identitate proprie, care să-i justifice existența. Sunt inventate tradiții comune, este rescrisă istoria Europei și se impune o gândire specifică. Totuși, temelia religioasă a Europei Unite pare să dea de furcă strategilor UE. Majoritatea înclină spre a oficializa “rădăcinile creștine” ale Europei Unite. Formula îi lezează însă, în principal, pe musulmani (numeroși în Europa Centrală și de Est) și pe evrei (Israelul aspirând să adere la UE, chiar dacă geografic, cel puțin, este străin Europei).

Uniunea Europeană nu se ridică pe statele naționale (care au și attributele lor caracteristice) decât pentru a le strivi. Tot așa și identitatea europeană crește din sevă identităților naționale numai pentru a le vlăgui și, finalmente, îngropa. Statele naționale nu pot fi desființate dintr-o dată. Așa că, prin jocuri diplomatice mai întâi vor deveni toate federale și multinaționale; apoi, își vor pierde suveranitatea, autoritatea și independența, lăsând rolul de dirigiuitor al destinului europenilor unei structuri birocratice continentale.

Între timp, se caută subminarea temeiurilor esențiale ale neamurilor: credința, sentimentul etnic, tradiția sunt relativizate sau anatemizate, ca piedici în calea integrării. Înlăturându-le, oamenii își vor pierde identitatea națională și vor fi dispuși să îmbrățișeze noua identitate europeană.

Reacția la fenomenul de globalizare este însă semnificativă. Comunitățile naționale se întorc la tradițiile lor ireductibil – identitatea, pe care înțeleg să și-o afirme mai insistent de la o vreme. Chiar unul dintre promotorii UE, Franța, a avertizat că nu va renunța la identitatea sa cu nici un chip. Societățile europene actuale, plurale din punct de vedere etnic și cultural, dar

și din perspectiva identităților și a intereselor, sunt arena conviețuirii împreună cu alterități tot mai evidente și tot mai vocale. În aceste condiții, este imperativ ca generațiile aflate în procesul socializării să deprindă abilități de bază care să permită o conviețuire pașnică cu grupuri care revendică diferența, fie ea etnică, identitară, culturală sau de interese. La nivelul legislației internaționale, se observă un interes pentru rolul educației în dialogul intercultural începând cu anul 1966, când se semnează în cadrul Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului Convenția Internațională privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale. Articolul 13 al acestui text stipulează că „educația va permite tuturor persoanelor să participe efectiv într-o societate liberă, să promoveze înțelegerea, toleranța și prietenia între toți naționali și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase”.

În contextul bogăției de referiri la rolul educației interculturale în promovarea unei societăți democratice bazate pe valorile drepturilor omului și a egalității de șanse, este evident că preocuparea actorilor politici europeni pentru implementarea principiilor educației interculturale nu trebuie să rămână un deziderat pe hârtie.

Școala are rolul de a forma indivizi adaptați și adaptabili la mediul social propriu unui cadru temporal și spațial delimitat. Educația este astfel procesul prin care indivizii învață să funcționeze în mediul lor social, prin transmiterea normelor sociale și a regulilor explicite sau implicite ale culturii naționale.

Educația interculturală corespunde celui de-al treilea stâlp al educației: deprinderea de a trăi împreună cu ceilalți. Comisia Internațională pentru educația secolului XXI pune accentul pe această componentă a educației, ca fiind una vitală în dezvoltarea unei societăți armonioase. Acest stâlp se referă la deprinderea de a trăi împreună cu ceilalți, „prin dezvoltarea cunoașterii celuilalt, a istoriei sale, a tradițiilor și a spiritualității sale”.

Bibliografie:

1. Grigore Georgiu, *Națiune, cultură, identitate*, București, 1997.
2. Camil Mureșanu, *Europa modernă*, Cluj- Napoca, 1997.
3. Al.Zub, *Identitate națională și globalizare*, Convorbiri literare, 2004.
4. I.Solcanu, *Globalizare și cultură națională- o dilemă reală*, Convorbiri literare, 2006.
5. Meunier, O., *Approches interculturelles en éducation. Etude comparative internationale*, Institut National de Recherche Pédagogique, Lyon, 2007.